

Onderwijstijd geeft ruimte

Professionele dialoog om tot nieuwe mogelijkheden te komen

Sinds vorig schooljaar kunnen middelbare scholen grotendeels zelf bepalen hoe ze hun onderwijstijd invullen. Het vaste aantal uren per schooljaar heeft plaatsgemaakt voor een totale hoeveelheid uren over de hele opleiding. Ook is er meer vrijheid om die uren in te vullen. De professionele dialoog is een middel om tot verandering te komen.

DOOR SIMONE BARNEVELD

Scholen krijgen door de veranderingen rondom onderwijstijd meer vrijheid om hun onderwijsprogramma samen te stellen (zie kader, en Van Twaalf tot Achttien november 2016). Dat heeft consequenties, maar biedt ook mogelijkheden voor zowel leerlingen als docenten. Voion hield een enquête onder ruim 900 mensen in het onderwijs, waaruit blijkt dat de gesprekken hierover nog goed op gang moeten komen.

In gesprek

Wat scholen zich zeker realiseren is dat zij – willen zij de mogelijkheden in de gewijzigde wet benutten – een gezamenlijke visie moeten ontwikkelen op onderwijstijd en dat zij daarvoor in gesprek moeten gaan met zo veel mogelijk betrokkenen; de schoolleiding, het team van docenten en ondersteuners, en

idealiter ook met leerlingen en ouders. ‘Hoe je als school de onderwijstijd gaat invullen, is iets waar je samen toe komt’, heeft Lineke de Vries ervaren. Zij is bestuursadviseur voor onderwijs op het Roelof van Echten College in Hoogeveen. En met iedereen doelt de Vries nadrukkelijk ook op leerlingen. Op haar school worden veel gesprekken gevoerd over beter onderwijs voor de leerlingen en minder werkdruk voor de docenten. De leerlingen mogen daarover meepraten. ‘In groepjes bespraken leerlingen hoe zij aankijken tegen het huidige onderwijs en welke verbeteringen zij graag zouden zien. De resultaten zijn in een film aan de docenten getoond en door hen besproken. Ook zij kwamen met suggesties en via de werkgroep onderwijsvernieuwing heeft dat uiteindelijk geresulteerd in een advies aan het schoolbestuur.’

Het resultaat is dat leerlingen in de toekomst meer keuzevrijheid en verantwoordelijkheid krijgen, en dat docenten minder klassikaal gaan lesgeven en meer coaching en begeleiding bieden. De veranderde wet biedt in dit opzicht welkome mogelijkheden.

Enquête

Aan de enquête Onderwijstijd van Voion deden 939 werkenden in het vo mee, van wie ongeveer 70 leraar.

- Iets meer dan de helft van de leraren heeft gehoord over de nieuwe onderwijstijd (opgenomen in de gewijzigde Wet op het voortgezet onderwijs) maar slechts 41% weet wat er nu precies valt onderwijstijd en wat niet. Minder dan de helft van de leraren denkt meer mogelijkheden te hebben om het door hun gewenste onderwijs te geven. Een ruime meerderheid verwacht, zoals bij de meeste grote veranderingen, dat de werkdruk toeneemt.
- Het management weet iets beter (68 procent) dan de docenten (45 procent) aan welke voorwaarden de school moet voldoen.
- En slechts bij 11% is er uitgebreid gesproken over de voorwaarden waaraan de invulling van de nieuwe onderwijstijd moeten voldoen.

Professionele dialoog: waarderen onderzoeken

Hoe doe je dat? Met z'n allen in gesprek gaan over zo'n visie op goed onderwijs. De zogenoemde professionele dialoog kan een passend middel zijn. Hierin praat je met collega's over je professie, en over hoe je samen je vak nog beter kunt uitvoeren. Een goede dialoog kan bijdragen aan betere onderwijskwaliteit, meer werkplezier en betere afstemming van doelen, zo blijkt uit onderzoek.

Een veelgebruikte methodiek is die van *appreciative inquiry* (waarderen onderzoeken). Deelnemers vertellen wat ze waarderen, wat goed gaat en waar ze meer van willen. Het is geen algemeen of abstract gesprek, maar het gaat om persoonlijke ervaringen en ideeën, gericht op de toekomst: wat is onze

gedroomde situatie? Wat is er voor nodig om daar te komen en hoe doen we dat samen?

Het is belangrijk dat er een divers publiek aan tafel zit, met een verscheidenheid aan meningen. Door die diversiteit is er meer draagvlak, omdat de verschillende standpunten zijn gehoord. Idealiter bestaat de groep uit ongeveer zeven mensen en een gespreksbegeleider. Omdat de inbreng van ieder individu gelijkwaardig is, zitten ze aan een ronde tafel. Docenten kunnen zo meer betrokken zijn bij wezenlijke veranderingen in hun vak en dat kan leiden tot een professionelere manier van samenwerken. Als iedereen serieus wordt genomen, ook de leerlingen, kan dat bijdragen aan een plezierig schoolklimaat.

Beproefd recept

Op het Greijdanus College in Zwolle houdt een aantal verkenningsteams zich bezig met onderwijsvernieuwing en de inrichting van de onderwijstijd. 'We werden geïnspireerd door een bijeenkomst van Voion in De Balie in Amsterdam om dit te organiseren', vertelt Mathilde Tempelman, die zich onder andere bezighoudt met beleidsontwikkeling. Dus voerde de school onlangs zo'n professionele dialoog, met een gevarieerde groep betrokkenen. 'We wilden verkennen hoe andere organisaties hiermee omgaan. En wat voor ideeën hebben ouders en leerlingen? We brengen graag verschillende mensen bij elkaar om gedachten uit te wisselen. Door de diversiteit aan de tafels tijdens de bijeenkomst, kwamen er nieuwe dingen los.

Onderwijstijd

In de Wet op het voortgezet onderwijs is het onderdeel onderwijstijd op de volgende punten gewijzigd:

1. De urennorm voor onderwijstijd telt niet meer per jaar, maar over de hele schoolloopbaan. Voor het vmbo is dat 3700 uur, het havo 4700 uur en het vwo 5700 uur, met een minimum van 189 dagen per jaar.
2. Het gaat om welk onderwijsprogramma leerlingen *kunnen* doorlopen in plaats van *moeten* doorlopen. Scholen kunnen meer maatwerk leveren door het programma aan te passen voor bijvoorbeeld leerlingen die voorlopen of leerlingen die juist meer tijd nodig hebben.
3. Er is meer ruimte om keuzes te maken voor de inrichting en planning van het onderwijs. Behalve klassikale lessen kunnen scholen ook stages, e-learning of zelfstandig leren als onderwijstijd rekenen.
4. Er moet aan een aantal voorwaarden worden voldaan. De school moet de onderwijstijd bewust plannen en duidelijk maken welke activiteiten eronder vallen. Dit moet worden goedgekeurd door de MR. En de activiteiten moeten onder verantwoordelijkheid van bevoegd personeel staan.

We willen zeker met dit soort gesprekken doorgaan. Een aantal jaren geleden hebben we ons identiteitsdocument vernieuwd. In dat proces zijn veel gesprekken met ouders en leerlingen gevoerd. Zo zouden we dat nu ook graag doen in de dialoog over onze onderwijsvisie.' ●

► **Simone Barneveld is wetenschaps- en onderwijsjournalist. Meer informatie over de professionele dialoog vindt u op www.voion.nl/professionele-dialoog, www.voion.nl/programma-lijnen/loopbaan-en-professionalisering/professionele-dialoog/landelijke-en-regionale-dialoogbijeenkomsten**